

EGY CSALÁDI LEGENDÁRIUM MOZAIKJAI

– *Mirk Szidónia-Kata beszélgetése Bihary-Orbán Máriával* –

Mezőmadarason¹ a 19. század elején több földbirtokos család is élt, egy 1831-ből származó statisztikai felmérés szerint 12 kúriát tartottak számon. A Bethlen, Fodor, Pataki és Szekeres családok mellett a század végi összeírásokban már ott találjuk az Orbán családot is. A márkosfalvi Orbán család a Háromszék vármegyei Kézdimárkosfalváról származott, ahol 1489-ben már örökséggel bírt, 1607-ben Rákóczi Zsigmondtól nemesi oklevelet és címet kapott. A székely társadalmat számos jelentős személyiséggel, nagy tudású értelmiséggel gazdagították.

Orbán Károly² Kézdimárkosfalváról, háromszéki lófő székely családból származott. Kézdivásárhelyen katonaiskolát végzett, 1848 szeptemberében beállt Désen az alakuló Kossuth-huszárezredhez, az erdélyi harcok során előbb őrmester, majd hadnagy, parancsörtszt lett Bem altábornagy mellett. A forradalom leverése után került Mezőmadarasra, a családi hagyomány szerint sárospataki Pataki Borbála rejtegette házuk pincéjében, akit aztán később elvett feleségül. Orbán Károly az évek során jelentős birtokokra tett szert, többek között megvásárolta a Bethlenektől azt a kúriát is, amely korábban Mihály Zsigmond³ nagybirtokos tulajdona volt.

Fiuk, Orbán György³ az erdélyi nemesi családból származó zeykfalvi Zeyk Saroltát⁴ vette feleségül, akit Kossuth Lajos időskori szerelmeként, Nap-sugaraként ismerhetünk a történelemből.

---

1 Mezőmadaras Marosvásárhelytől 20 km-re északnyugatra, a Székely-Mezőségen fekszik. A települést először 1332-ben említik Madaras néven a pápai tizedjegyzékekben, de 1567-ben már Mezőmadarasként szerepel a regestrumban. A falu nemcsak az 1708-as kuruc-labanc ütközetről nevezetes (a kurucok kapitánya Nyüző Mihály volt), hanem arról a meteoritról is, amely 1852 szeptemberében hullott le, és a településről nevezték el (fontos szerepet játszott a kondritos meteoritok kutatásában).

2 márkosfalvi Orbán Károly (Márkosfalva, 1823 – Mezőmadaras, 1898)

3 márkosfalvi Orbán György (Mezőmadaras, 1859 – Mezőmadaras, 1913)

4 Zeykfalvi Zeyk Sarolta (Marossszentbenedek, 1865 – Mezőmadaras, 1924) zeykfalvi Zeyk Ferenc (Hunyad vármegyéből származó régi eredetű magyar nemesi család) és losádi Zudor Kornélia lánya (a losádi Zudor Hunyad vármegyei nemesi család).

Orbán György és Zeyk Sarolta fia, Orbán Károly⁵ elsőik között került kapcsolatba a Szoboszlai-féle szervezkedéssel⁶, a tervezett árnyékkormányban ő lett volna a külügyminiszter. 1957 novemberében vették őrizetbe, és 1958 őszén végezték ki Temesváron.

Orbán Károly Amerikában élő lányával, Bihary-Orbán Máriával beszélgettünk a család történetéről, gyermekkoráról, emlékeiről.

Nagyanyám,
zeykfalvi Zeyk Sarolta

– Milyen történeteket őriz a családi legendárium a felmenőkről?

– A legtöbb történet apai nagymámhoz fűződik. Zeyk Sarolta korán árva maradt, és nagybátyja, Zeyk József⁷ vette pártfogásba. Rendkívüli neveltetésben részesült, zongorázott, úszott, teniszezett. Sokat utazott Európa-szerte a nagybátyja családjával, a magyaron és a románon kívül még öt nyelven beszélt. 1884-ben huzamosabb ideig tartózkodott Torinóban, akkor ismerte meg nagybátyja révén Kossuth Lajost.

– Mezőmadarason az idősebbek emlékezetében él egy olyan történet is, hogy Kossuth megfordult a faluban, és a család tenispályáján ismerte meg a fiatal Zeyk Saroltát.

5 Orbán Károly (Mezőmadaras, 1888 – Temesvár, 1958)

6 A Szoboszlai-per a legnagyobb olyan per volt, amelyet kommunizmus-ellenes szervezkedésben való részvétellel megvádolt személyek ellen folytattak Erdélyben. 1957–1958-ban zajlott, és a legkegyetlenebb per volt az összes hasonló büntető-eljárás közül Romániában. Az eljárás során 57 főt állítottak bíróság elé, akik közül tízet ki is végeztek. Lásd bővebben Tófalvi Zoltán: *1956 erdélyi mártírjai I. A Szoboszlai-csoport*. Marosvásárhely, 2007, Mentor Kiadó.

7 Zeykfalvi Zeyk Albert József (Kolozsvár, 1826 – Cécke, 1896) honvédhuszár, az amerikai polgárháború résztvevője, diplomata, miniszteri tanácsos. A szabadságharc leverése után Törökországba menekült Kossuth Lajossal együtt, majd onnan tovább Párizsba és Londonba. Később az Egyesült Államokba kerül, miniszteri hivatalnokként dolgozik, 1861-ben kinevezik a Egyesült Államok konzuljának Tarantóba. 1882–1885 között Torinóban volt alkonzul, itt Kossuth Lajossal is rendszeresen találkozott.

- Igaz, hogy a kúria mellett létezett tenispálya, és a család tagjai gyakran használták, baráti összejöveteleket is szerveztek ott, de ez a történet tényleg csak legenda. Torinóban ismerkedtek meg, és miután nagymamám visszatért Erdélybe, csak levelezés útján tartották a kapcsolatot, többé nem találkoztak.

- *Kossuth 82 éves volt, már több évtizede özvegyen, elvonultan, magányosan élt, amikor megismerte a tizenkilenc éves fiatal lányt, akinek jelenléte felvillanyozta, és gyengéd érzelmeket kezdett táplálni iránta.*

- Állítólag sok közös programot szerveztek, múzeumokba, kirándulni jártak. Egyik ilyen gyalogtúra alkalmával az agg kormányzó egy kis gránitdarabot piszkált ki a sziklából a botjával, karkötőt készíttetett belőle Saroltának, s az ezüst tokjára rávésette a KL monogramot.

Nagymamám hazatérte után évekig leveleztek, s habár Kossuth arra kérte később, hogy semmisítse meg leveleit, ennek ellenére megőrizte. Meg is írta Kossuthnak, hogy nem válik meg tőlük, ezért az idős férfi egy kis bársonydobozt (ezüst varrókészletet) küldött ajándékba, hogy ennek titkos rekeszében tarthassa a leveleket. Sarolta jóval Kossuth halála után, 1918-ban hozta nyilvánosságra.⁸

- *Zeyk Sarolta hazatérése után nem-sokára férjhez ment Orbán Györgyhez, és Mezőmadarason kezdtek közös életet. Hány gyerekük született?*

Nagyapám, márkosfalvi Orbán György

8 *Agg Kossuth levelei egy fiatal leányhoz.* Szerk. Hatvanyi Lajos. Budapest, 1919, kiadja Orbán M. Elise. Újabb kiadása: *Az agg Kossuth és Napsugár. Kossuth Lajos levelei Zeyk Saroltának. Zeyk Sarolta naplója.* A szöveget gondozta és jegyzeteit írta Furkó Zoltán és Ugrin Aranka. Budapest, 1989, Szépirodalmi Könyvkiadó.

- Négy. Három lány és egy fiú: Margit, Elise, Irén és édesapám, Károly. Azt is tudom, hogy amikor az első gyerekük, Margit megszületett, Kossuthot kérték fel keresztapának. Később egy zongorát küldött ajándékba Saroltának.

- *Megvan még ez a zongora?*

- Sajnos nincs, nem tudom, kihez került végül és mi lett vele.

- *Hogyan alakult a továbbiakban Zeyk Sarolta sorsa? Erdélyben széles körben ismert úriasszony lehetett, hiszen nemcsak a napilapok, hanem a Benedek Elek, Kós Károly és Szentimrei Jenő által szerkesztett Vasárnapi Újságban külön oldalt szenteltek emlékének: „közöttünk járt-kelt ez a finom alakú, jóságos tekintetű idős hölgy, egy állandóan tevékeny, gyermekei gondjában önfeláldozóan osztozó édesanya, akiről legközelebbi ismerősei sem sejtették, hogy a szenzációs szerelem hősnőjével azonos”⁹, és a Pesti Hírlap is tudósított haláláról.¹⁰*

Édesapám, Orbán Károly

- Még az első világháború előtt megözvegyült, hol Marosvásárhelyen, hol Kolozsváron, hol pedig Mezőmadarason élt. 1924-ben baleset áldozata lett: Madarásról indult Vásárhelyre fogorvoshoz, amikor a falu végén a megbokrosodott lovak szakadékba rántották a kocsit.

- *Orbán György halála után, egyetlen fiúgyermekként édesapja vette át a gazdaság, a birtok irányítását.*

- Igen, 1913-ban került haza, miután nagyapám 54 éves korában hirtelen meghalt. Kiváló nevelésben részesült, előbb Sáros-

9 Meghalt Kossuth Lajos késői szerelme. *Vasárnapi Újság*, V. évf. (1924) 20. szám. 6.
10 *Pesti Hírlap*, 1924. május 17.

patakon, majd a Ludovika Akadémián végezte tanulmányait. 1908–1911 között ulánus¹¹ hadnagyként szolgált, majd Angliában kereskedelmi főiskolát végzett. Egy angol kereskedelmi vállalatnál dolgozott, amelyik Elefántcsontpartra szerződtette. Akárcsak nagy elődje, Teleki Samu, felbecsülhetetlen értékű tárgyakat, trófeákat hozott haza onnan. Sajnos, a gyűjtemény darabjai a kitelepítéskor mind eltűntek a kúriából.

Az első világháborúban az orosz fronton harcolt, sebesülése után leszerelték.

1944-ben vette feleségül édesanyámat, 1946-ban születtem én, és Mezőmadarason éltünk egészen a kitelepítésig.

- 1949 húshagyókeddjén, március 2-ról 3-ára virradó éjszaka néhány óra leforgása alatt az ország teljes területéről összegyűjtötték a történelmi családok képviselőit, és kényszerlakhelyre telepítették. Marosvásárhely környékéről közel száz (89) birtokost raktak teherautóra, és szállítottak Szászrégenbe vagy Marosvásárhelyre. Ön 1946 szeptemberében született, nem emlékezhetsz e szörnyű éjszakára. Egyáltalán vannak emlékei Mezőmadarásról?

- Nincsenek, csak a szüleimtől hallott történetek és néhány megmaradt fénykép alapján élt bennem sokáig a kép a kúriáról, az előtte álló két, hatalmas jegenyefáról, a rendezett hársfa- és gesztenyefa-sorokról, a tenispályáról, a ház mögött elterülő nagy parkban levő akácfákról. A kitelepítésre sem emlékszem, csak édesanyámtól tudom, hogy a Szekuritáté két embere azzal ijesztegette, hogy fejszével vágják ketté a fejét, ha rögtön nem indul.

- A hivatalos iratokban az állt, hogy tisztességes lakhelyet és állást biztosít az állam a kitelepítettek részére. Valóban így történt? Hogyan alakult a család sorsa, hová kerültek Mezőmadarásról?

- Marosvásárhelyre hoztak be minket is, és a tisztességes lakhely annyit jelentett, hogy tizenkétszer költöztettek rosszabbnál rosszabb

---

¹¹ Lengyel eredetű könnyűlovas fegyvernem volt a 18. századtól a 20. század közepéig. Fegyverzetüket dzsida (263 cm hosszú lándzsa, hegye alatt kis zászlóval), szablya és pisztoly alkotta. Egyenruhájuk jellegzetessége a négyszögletes tetejű csákó, a plasztrosos mente és az oldalt csikos nadrág. Az osztrák–magyar haderőhöz 11 ulánuszred tartozott. Lásd bővebben <https://hu.wikipedia.org/wiki/Ul%C3%A1nus> (Utolsó letöltés: 2020. november 26.)

lakásokba. Én csak az utolsó kettőre emlékszem: az egyik a Kossuth utcában volt, s nem is a ház, hanem inkább az maradt meg bennem, hogy abban az időben sokat betegeskedtem, sovány, vékonyka gyermek voltam. Közel laktunk Bethlen Anikóékhoz¹², emlékszem, gyakran mentem át hozzá, hogy megnézzem a piros szemű nyulát. Utolsó alkalommal a város végére, Remeteszegre, a Csíki utcába költöztettek egy vályogházba. Egy szobánk volt, ahol aludtunk, és egy sötét, keskeny folyosó kályhával, ahol édesanyám főzött. Amikor eleredt az eső, körberaktuk a szobát edényekkel, mert állandóan beesett.

- *Hogyan tudta biztosítani édesapja a család megélhetését? Az életrajzírók szerint nyolc nyelven beszélt. Hasznát tudta venni ennek?*

- Édesapám először fagylaltárus, majd gombkészítő volt, talán még a téglagyárban is dolgozott. Később a Kántor és a Herczeg fényképészeknél kapott könyvelői munkát, mindkettőnek a főtéren volt a műterme. Mindezek mellett nyelvórákat adott, leginkább angol nyelvből, habár tudott németül, franciául, olaszul, spanyolul, horvátul. Úgy emlékeznek rá, hogy kitűnő tanár volt.

- *Tartották a kapcsolatot a többi kitelepített ismerőssel?*

- Igen, természetesen. Mivel D. O.-sok voltunk, minden szerdán kellett jelentkezzünk a milícián, még nekünk, gyerekeknek is. Ilyenkor szépen összegyűlt a „díszes társaság”. Emlékszem, gyakran viccelődött velünk Osztovics Gyurka bácsi, egyszer megkérdezte tőlem: - Mi van, Guluka (ez volt a becenevem), te is kulák vagy? Erre büszkén feleltem, hogy igen!

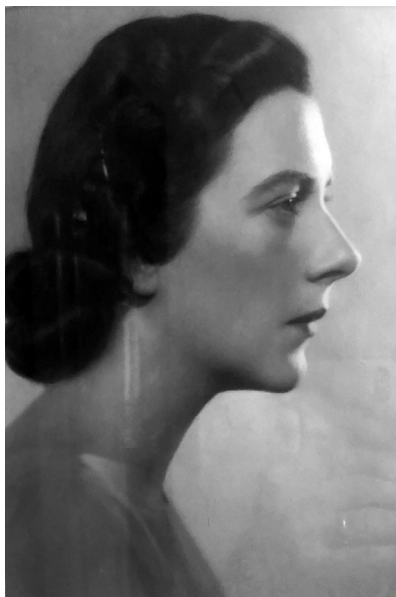
Kölcsönösen segítették egymást a családok, ha valaki csomagot kapott, akkor igyekezett másoknak is juttatni belőle. A felnőttek a gyógyszereknek, a gyerekek az édességnek örültek a legjobban. Nagyon jólesett nekünk, hogy a mezőmadarasi emberek közül többen is megkerestek minket, hoztak tojást, pulykát, mikor mit tudtak. Emlékszem világosan arra a napra is, amikor az egykori molnárunk meglátogatott, és elmesélte, hogy kivágták a ház előtti két gyönyörű jegenyefát. Akkor láttam édesapámat először sírni: ráborult az asztalra, csak úgy zokogott...

---

12 Bethlen Anikó (Kolozsvár, 1938 - Marosvásárhely, 2020)

- Korán elvesztette édesanyját, Majthényi Annát, aki az egyik legrégebbi magyar nemesi családból származott, hiszen a kesseleőkeői¹³ és berencsi Majthényiak a Divék nemzetség leszármazottai, melynek létezéséről már 13. századbeli írásos emlékek tanúskodnak, sőt, egyes történészek szerint egyike volt a honfoglalás kori 108 nemzetségnek. Nyitrától északra, Trencsén megye területén telepedtek le, s tőlük származnak a Besznák, Bossányi, Divéki, Korossi, Majthényi, Motesiczky, Rudnay, Rudnyánszky, Ujfalussy családok, melyek századokon át Felvidék legtehetősebb és legszer-teágazóbb családjai közé tartoztak.

- Hétéves voltam, amikor meghalt édesanyám. Szilveszter éjszakáján lett rosszul, sajnos a mentő későn érkezett, és elvérzett méhen kívüli

Édesanyám, Majthényi Anna

terhességben. Ketten maradtunk édesapámmal, és nem is sejtettük, hogy milyen nehéz évek elé nézünk. Édesanyámtól egyetlen tárgyi örökséget örök, egy családi címeres, ezüst evőeszközkészletet. Egyébként az általam említett leszármazó családok címerének alapját, szinte kivétel nélkül, az ősi Divék címer képezi, amely egy fa tövében álló medvét ábrázol.

Visszatérve anyai ági felmenőimre, dédnagyapám, Majthényi Endre¹⁴ felsőábrányi földbirtokos, Borsod, Gömör és Kishont vármegyék törvényhatósági bizottsági tagja, dédnagyanyám keresztszegi Szabó Etelka volt. Két gyermekük született, nagyapám, Majthényi Ernő és

13 Az egykori Nyitra vármegyében található Keselőkő vára királyi vár volt, 1434 táján már a Majthényiak birtokában volt. Innen ered a család előneve. A vár romjai még ma is állnak a felvidéki Privigyei járásban található Keselőkő község határában.

14 Majthényi Endre (1850–1929) köztisztviselő volt, hiszen aranylakodalmáról a Budapesti Hírlap is beszámolt (*Budapesti Hírlap*, 1929. aug. 10. 9.), s rá néhány hónapra bekövetkezett haláláról a Miskolci Reggeli Hírlap tudósított (*Miskolci Reggeli Hírlap*, 1929. nov. 6. 8.).

öccse, Majthényi Ádám, aki repülőszázados volt. Dédnagyapám rokonságban állt egyébként Madách Imre édesanyjával¹⁵ is, aki szintén Majthényi lány volt.

Nagyapám Budapesten végezte a jogot, Borsod vármegyében előbb közigazgatási gyakornok, majd szolgabíró, végül Ózdon főszolgabíró lett. Szép eredményeket ért el a pesti és a vidéki ügetőversenyeken, s hajtási sikereivel párhuzamosan versenylovaival is egyre nagyobb hírnevet szerzett. A „Boldvai ménés” lovai közül legnagyobb sikereit Páva nevű ügetőjével aratta.¹⁶ 1916-ban nősült, és aránylag fiatalon, 52 éves korában hunyt el, 1938-ban.

– *Kevesen tudják, hogy anyai nagyanyja Európa egyik legrégebbi arisztokrata familiájából, az itáliai Pallavicini családból¹⁷ származott. A család Magyarországon a XIX. század elején szerzett birtokokat, katonatisztek, diplomaták és politikusok kerültek ki soraikból. Ez volt az egyetlen olyan főúri család, amely az idegen eredetű örgrófi címmel élt huzamosabb ideig Magyarországon.*¹⁸

– Nagymamám, örgróf Pallavicini Mária Georgina¹⁹, akit egyébként mindenki Micinek becézett, Kassán született, de dédnagyapámnak, örgróf Pallavicini Adolfnak²⁰ Boldván volt birtoka és kúriája, és ott nevelkedett testvéreivel együtt. Dédnagyanyám, Bárczay Anna²¹, Bárczai József 1848–49-es honvédezredes, Torna megye főispánjának volt a lánya.

---

15 Majthényi Anna (Mezőnyárad, 1789 – Csesztve, 1885)

16 *Az 50 éves Pesti Hírlap Jubileumi Albuma 1878–1928.* Budapest. 925–926.

17 A familia első írásos említése 960-ból származik, 1360. június 2-án kapott örgrófi (marchese = márkai) rangot, amelynek magyarországi és ausztriai használatát 1868-ban erősítette meg az uralkodó. A Pallavicinieknek négy főága volt: a lombardiai, a varanói, a genovai és a rospigliosei. A Magyarországon jelentős birtokossá váló Pallaviciniék a család genovai ágából származtak. Lásd bővebben: https://hu.wikipedia.org/wiki/Pallavicini_csal%C3%A1d (Utolsó letöltés: 2020. december 7.)

18 Örgróf: a nemesi címek rangsorában a hercegi cím alatt, de a grófi cím felett helyezkedik el. Régies magyar formája a markoláb volt. A magyar királyok örgrófi címet csak kivételes esetben adományoztak, a címet többnyire Magyarországon letelepedett külföldi családok viselték. Manapság két magyar örgrófi család él még: az örgróf Pallavicini család és a körösszegi és adorjáni örgróf Csáky-Pallavicini család.

19 Pallavicini Mária Georgina (Kassa, 1891 – Budapest, 1974)

20 Pallavicini Adolf (Rozdol, 1844 – Boldva, 1921)

21 bárczai Bárczay Anna (1855–1929)

Nagyanyámék négyen voltak testvérek, három lány: Vera²², Teréz²³, Mária, és egy fiú, Alfréd²⁴. Alfréd felsőszilvási Nopcsa Elek²⁵ országgyűlési képviselő lányát, Nopcsa Ilnát²⁶ vette el feleségül, három fiúgyermekük született: Alfréd Ferenc²⁷, János Károly²⁸, Hubert Elek²⁹. Fontosnak tartom megemlíteni őket, mert felnőtt koromban mindhármukkal szoros kapcsolatban álltam, fontos szerepet játszottak életem alakulásában. Később még viszatérek rájuk.

Nagyszüleim közül egyedül őt ismertem, nagyon szerettem, Micikének szólítottam. Sajnos, ritkán találkoztunk, mert ő Budapesten lakott, de édesanyám halála után sokat támogatott engem.

Nagyszüleim, Majthényi Ernő és Pallavicini Mária Georgina

– 1954-ben ketten maradtak édesapjával...

– Igen, miután édesanyám meghalt, egy ideig Daniel Xéniáéknál³⁰ laktam, aki nagyon jó barátnőm lett, kedves közös emlékeink vannak. Ők a központban, a Borsos Tamás utcában laktak egy egyszobás

22 Vera Anna Pallavicini (1876–1964)

23 Therese Maria Izabella Anna Pallavicini (1881–1944)

24 Alfréd Pallavicini (1873–1929)

25 A Nopcsa család Hunyad vármegye ősi nemzetségei közé tartozott. Felsőszilvási Nopcsa Elek (Bécs, 1848 – Arad, 1918) országgyűlési képviselő, a Magyar Nemzeti Színház és Opera kormánybiztosa és intendánsa volt.

26 Felsőszilvási Nopcsa Ilna (Szacsal, 1883 – Róma, 1963) tehetséges rajzoló volt, Münchenben és Bécsben tanult mint portretista, férje halála után visszatért a festéshez, beiratkozott Nagybányára, érdekelte a modern festészet. Első alkalommal Aradon, másodjára Miskolcon nyílt kiállítás (ez utóbbit dr. Mikszáth Kálmán László, az író fia, Miskolc főispánja nyitotta meg. Lásd bővebben: *Miskolci Reggeli Hírlap*, 1932. január 5.).

27 Alfréd Ferenc Pallavicini (1909–1995)

28 János Károly Pallavicini (1911–1999)

29 Hubert Elek Pallavicini (1912–1998)

30 Daniel Polixenia (Székelyudvarhely, 1944 – Budapest, 2018)

lakásban. Édesapja, Feri bácsi³¹ éjjeliőrként dolgozott, édesanyja, Babsi néni³² pedig nyelvórákat adott. Jóval később úgy adódott, hogy akkori jószágukat meg tudtam hálálni. Aztán laktam Telekiéknél, Teleki Micu³³ bácsi és Aimeé néniéknél³⁴, akik négy gyerekük mellé fogadtak be egy pincelakásba. Akkor kezdtem az első osztályt, tőlük jártam iskolába. Micu bácsi a rókafarmon kocsisként dolgozott, Aimeé néni pedig nyelvórákat adott. Később, miután felnőttem és dolgoztam, engem is tanított angolra, sokszor meghívott vacsorára. Örökre hálás vagyok a Teleki családnak! Végül laktam Zichy Elly néniéknél is egy rövid ideig.

– *Hogyan került Gelencére?*

– A bizonytalanság és a sok hányattatás miatt édesapám úgy döntött, hogy falura visz. Gondolta, ott jobban gondomat tudják viselni. Én nem akartam menni, nem akartam egyedül hagyni. Nagyon keserves napokat éltem át, de végül csak elvitt Háromszékre. Ki kellett szöknünk a városból, mert kényszerlakhelyesekként nem hagyhattuk volna el a települést. A Szekuritáté már akkor is figyelte édesapámat, sok rokona élt külföldön, s azt gyanították, hogy ki akar szökni az országból. Így kerültem Gelencére, a Cseh családhoz.

– *Édesapja ismerte korábban a családot?*

– Nem, egyik ismerőse ajánlotta neki, mondta, hogy van Gelencén egy ügyes asszony, aki gyerekek gondozásával foglalkozik. Megadta a címet, s még azon a héten összepakoltunk és leutaztunk. Cseh Béla bácsi nyugalmazott állomásfőnök volt, nagyon szeretett engem, felesége, Anni mama gyerekekkel foglalkozott.

– *Hány gyermeket gondozott Anni mama?*

-
- 31 Báró Daniel Ferenc (Vargyas, 1887 – Marosvásárhely, 1976), a vargyasi Danielkastély államosítás előtti utolsó tulajdonosa.
  - 32 Somssich Gabriella Irma grófnő (Budapest, 1904 – Tahi, 1996). A saárdi nemes és gróf Somssich család horvát eredetű magyar főnemesi család Zala vármegyében.
  - 33 Gróf Teleki Mihály (Gernyeszeg, 1908 – München, 1988), a gernyeszegi Teleki-kastély államosítás előtti utolsó tulajdonosa.
  - 34 Gróf Teleki Mihályné Tisza Erzsébet Aimeé (Budapest, 1914 – München, 1991) a borosjenői és szegedi gróf Tisza családból származott. E régi magyar nemesi család fő birtokai Bihar vármegyében feküdtek, Magyarországnak két miniszterelnököt (Tisza Kálmán, Tisza István) és számos jeles személyiséget adott.

- Főleg nyáron jöttek hozzá gyerekek, legtöbben a környező falvakból és Kézdivásárhelyről. 10-20 gyerek is összegyűlt ilyenkor, de én voltam az egyetlen, aki folyamatosan, télen-nyáron náluk lakott. Ott ismertem meg Mikes Katát is. Kata édesanyját a kitelepítés után elvitték Dobrudzsába munkatáborba, szerencsére ő éppen Szentkatolnán volt, a Künnle családnál. Künnle Ilus néniék később aztán be is fogadták, s így nem kellett kövesse édesanyját. Emlékszem, érkezésem napján Anni mama szólta Katának, hogy hívjon engem is ebédelni, erre ő azt mondta, hogy nem hív, mert olyan furcsa nevem van (Georgette), hogy ki sem tudja mondani. Még ma is felelgetjük, amikor találkozunk. Vele tartottam, és tartom ma is a kapcsolatot.

- *Hivatalosan is szerepel a nevében ez a keresztnév?*

- Nem, a hivatalos leánykori nevem Orbán Mária Gyöngyike Anna (az iratokban, persze, románosan Ana). A Georgette becenév édesapámtól származik (nagyon szerette volna, ha fia születik), a másik becenevem, a Gulu vagy Guluka úgy ragadt rám, hogy kicsi koromban gyakran mondogattam azt, hogy „guju, guju”. Ma legtöbben Georgette-nek vagy Zsorzssettnek szólítanak.

- *Milyen gyakran találkozott az édesapjával?*

Édesapámmal

- Mivel ő nem hagyhatta el a várost, én utaztam fel hozzá két-három hetente mindaddig, amíg le nem tartóztatták 1957-ben.

- *Tizenkét éves volt akkor...*

- Sokáig semmit sem tudtunk róla, azt sem, hogy él-e vagy meghalt. Aztán tudott üzeni néhányszor a kiszabadult fogolytársaival, hogy vigyázzak magamra, legyek szerény és fogadjak szót. Gyakran álmodtam akkoriban, hogy utánam jön, hazamegyünk és ismét együtt vagyunk... Sajnos, csak álmaiban találkozhattam már vele.

Évekkel később, főiskolás koromban, megkeresett Kún Zsiga³⁵ bácsi, miután kiszabadult a börtönből. Őt szintén a Szoboszlaj-perben ítélték el. Mesélte, hogy mielőtt letartóztatták volna, édesapám átesett egy prosztataműtéten, és emiatt a börtönben sokat szenvedett, mert az örök nem engedték ki végére. Ennek ellenére próbálta tartani a lelket magában, és a többi fogolyban is, angolul tanította őket.

- *Mikor tudta meg, hogy meghalt az édesapja?*

- Amikor az üzenetek már nem jöttek, sejtettük, hogy baj van, de nekem nem mondtak semmit. Évekkel később mesélte el Anni mama, hogy kapott értesítést édesapám haláláról. Főiskolás koromban az ösztöndíjkérelemhez kellett volna csatolni a szülők anyagi helyzetét igazoló dokumentumot. Rend Laci³⁶ bácsi tanácsára, aki szintén elítélt volt a Szoboszlaj-perben, írtam Bukarestbe a börtönök igazgatóságához, hogy szeretném tudni, mi történt édesapámmal. Egy év múlva kaptam választ, melyben tudatták, hogy 1958. szeptember elsején halt meg Temesváron, de a halál okát nem írták meg. Akkor már tudtam, hogy kivégezték...

- *Térjünk vissza még a gelencei évekre.*

---

35 Gróf Kún Zsigmond (Marosvásárhely, 1920 – Marosvásárhely, 2005) földbirtokos, a Ludovika Akadémián végzett, később százados, a Szoboszlaj-perben életfogytiglan kényszermunkára és személyi vagyona elkobzására ítélték. 1964-ben szabadult. A családnév írása ugyanazon családon belül is eltér: Kuun, Kuún, Kún formákban használják. Zsigmond az utóbbi formában írt alá.

36 Rend László (Süketfalva, 1907 – Marosvásárhely, 1981) kereskedelmi akadémiát végzett állattenyésztő szakember, 17 év kényszermunkára és vagyonelkobzásra ítélték. Letartóztatásakor a vásárhelyi ezüstróka-tenyésztőtelep vezetője volt. (Valószínű, ő adott munkát több kitelepítettnek, többek között Teleki Mihálynak is. Lásd 16. jegyzet – szerk. megj.) 1964-ben szabadult, s még abban az évben megalapította a marosvásárhelyi állatkertet.

- Gelencén folytattam az elemi iskolát, a hét általánost ott végeztem el. Édesapám letartóztatása után Anni mamáék mondták, hogy örökbe vesznek, nem íratnak a nevükre, de felnevelnek. Örökre hálás maradok ezért mindkettőjüknek, szép gyermekkorom volt, de azért a szülői szeretet nagyon hiányzott! Anni mamáék mellett a külföldi rokonok közül is többen próbáltak örökbe venni, de mivel kiskorú voltam, a román állam nem engedélyezte. Csomagot viszont rendszeresen küldtek nekem.

- *Részesült-e hátrányos megkülönböztetésben származása miatt az iskolában?*

- Az iskolában a legjobb tanulók között voltam, de nem lehettem pionír. Most intenék egyet rá, de akkor nagyon megviselt, mert tudtam, hogy én jelentek a legszebben és leghelyesebben az osztagelnöknek, de mégsem avathatnak pionírrá. Aztán ugyanez megismétlődött a középiskolában is, amikor KISZ-tagnak akartak felvenni. Származásom miatt akkor ki is akartak rúgni mind a bentlakásból, mind az iskolából.

- *Brassóba került középiskolába. Hogyan emlékszik ezekre az évekre?*

- Nevelőszüleim tanácsolták, hogy ne Kézdivásárhelyre menjek, hanem Brassóba. Olyan osztályba kerültem, melynek legalább fele kulák volt: Háromszékről, Csíkból voltak a legtöbben, sokukat kirúgták az iskolából származásuk miatt, ezért kerültek be Brassóba. Ott tanultunk meg mind románul. Nagyon jó osztályunk volt, ma is járok vissza találkozókra, többükkel tartom a kapcsolatot, édesanyád lett az egyik legjobb barátnóm.

Utolsó évesként, amikor ki akartak rúgni, osztályfőnököm, Fejér Pálné, Sárrika néni vett pártfogásába, amíg lecsitultak a dolgok, nálunk is laktam egy ideig. Végül sikerült kiharcolnia az igazgatóságon, hogy maradhassak és érettségizzek le. Az érettségi vizsgák előtt nem sokkal meghalt nevelőapám, Cseh Béla bácsi. Értesítettek, hogy nagyon rosszul van, én gyorsan hazautaztam, hogy találkozhatnék még vele. Csak engem várt, mert amint meglátott és megfogta a kezem, le is hunyta a szemét... Nagyon szeretett engem, mindig mondogatta, hogy meglátod, leányka, jön majd érted a herceg fehér lovon.

Az érettségi nagyon nehéz volt, földrajzból és történelemből románul kellett vizsgázzunk, de végül sikerült.

- *Hová került az érettségi után?*

- Mindenképp szerettem volna továbbtanulni, nagy kérdés volt, hogy milyen szakon folytassam a tanulmányaimat. Azt viszont tudtam, hogy vissza akarok kerülni Vásárhelyre. Végül az egészségügyi főiskolára felvételiztem fogászati szakra, sikerült is, de később kiderült, hogy abban az évben nem indítanak képzést. Választhattam viszont más szakot, s így kerültem a gyermekgyógyász asszisztensi szakra. A főiskola elvégzése után a vásárhelyi gyermekklinikán, majd a poliklinikán dolgoztam egészen addig, míg ki nem tettem állásomból.

- *Említette, hogy gyermekkorában külföldi rokonai közül többen is szerették volna örökbe fogadni.*

- Igen, elsőként a Németországban (Württemberg tartományban) élő Pallavicini Friedrich³⁷, édesanyám unokatestvére próbált magukhoz venni, annak ellenére, hogy négy gyermekük volt. Aztán az édesapám előző házasságából született, Angliában élő féltestvérem, Orbán Pál is próbálkozott, de ő sem járt sikerrel.

- *Hogyan került Orbán Pál Angliába?*

- Édesapám előző felesége Constance Emily Hill ír származású angolai nő volt, a gazdag Guinness család leszármazottja. 1926-ban házasodtak össze, két gyerekük született, Éva (szül. 1927) és Pál (szül. 1930). Mezőmadarason éltek, de a második világháború kitörése előtt, talán 1936-ban, Emily visszaköltözött Angliába a gyerekekkel. Sajnos, 1941-ben London bombázásakor életét veszítette. Éva Denhamben vendéglőtulajdonos lett, Pál orvosit végzett, törvényszéki pszichiáter lett.

- *Tartották a kapcsolatot?*

- Igen, de személyesen csak a '80-as évek közepén találkoztunk először, amikor meglátogattam Pál Vásárhelyen. Többször próbáltam útlevelet szerezni, végül 1988-ban sikerült kijutnom Rómába, a Pallavicini rokonság meghívására. Édesanyám két nagybátyja élt ott, a már említett János Károly és Hubert Elek, mindketten nagyon magas rangú

---

37 Pallavicini Friedrich württembergi hercegnőt (Helene Markgräfin Pallavicini, Herzogin von Württemberg) vett feleségül, jól ismerjük őket, voltunk náluk is.

máltai lovagok voltak. Soha nem felejttem el, a repülőtéren fehér kesztyűs inas várt és vitt kocsival a lovagrend székhelyére, a Via dei Condotti 68. szám alatt található palotához. Mindkét nagybátyám fogadalmas lovag³⁸ volt, ott laktak a palotában. Engem egy magyar vendégházban szállásoltak el, amelyet apácák működtettek. Nagyon kedvesen fogadtak, s amint megtudták, hogy Erdélyből vagyok, többször is megkértek, hogy főzzek puliszkát, vagy süssek vinetét nekik.

Néhány hónap után nagybátyáim meggyőztek, hogy menjek tovább Amerikába harmadik testvérükhöz, a Nem Yorkban élő Alfrédhez. Így kerültem Amerikába.

- *Pallavicini Alfréd megjárta a recski kényszermunkatábort, a magyar Gulágot is. Mesélt ezekről az évekről önnek?*

- Mesélt, de részletes visszaemlékezése megjelent Böszörményi Géza riportkötetében³⁹, melyben a tábor volt foglyaival és rabtartóival készített interjúk olvashatók. Azt tudtam, hogy repülőpilóta volt, és kémkedés vádjával tartóztatták le. Nyolc évet kapott, ebből hármat töltött Recskén. Kiszabadulása után szökött ki Ausztriába, onnan édesanyja és testvérei után ment Olaszországba, majd Amerikába.

- *Ő fogadta be Nem Yorkban?*

- Hozzá érkeztem, igaz, itt már nem fehér kesztyűs inas várt, sőt, nem is várt senki, egyedül kellett eljutnom a megadott címre. Kis, egyszobás lakásban lakott, nem maradhattam nála huzamosabb ideig, ezért egyik jó barátnőjéhez kerültem, majd szintén egy magyar, apácák által működtetett otthonban laktam. Ebben az időben ismertem meg jövődöbéli férjemet, a budapesti származású Bihary Lászlót, aki az '56-os események után, még diákként szökött ki az országból. Három esküvőnk is volt: a polgári és a katolikus szertartású egyházi New

---

38 A máltai lovagrendnek világszerte mintegy 13 500 férfi és női tagja van, hat nagyperjelségre, hat alperjelségre és 48 nemzeti szövetségre osztva. Ezek közt alig hatvan fogadalmas lovag van, vagyis olyanok, akik a régi lovagok mintájára, letették a három szerzetesi fogadalmat. Ezek képzik az első osztályt, és csak ezek választhatók a két legmagasabb tisztségre. A többi rendtag vagy „obedienciás”, vagyis engedelmisségi fogadalmas (ez a második osztály), vagy fogadalom nélküli (harmadik osztály), vagy rendi káplán. Nők a második és harmadik osztályba léphetnek be.

39 Böszörményi Géza: *Recsk. 1950–1953: egy titkos kényszermunkatábor története*. 3. kiadás, Budapest, 2006, Széphalom Könyvműhely.

Esküvői fényképünk

Yorkban, a református pedig Budapesten, a Szilágyi Dezső téri templomban. A polgári esküvőn egyik tanúnk Mikes Hanna⁴⁰ néni volt, aki Amerikába való érkezésem után sokat támogatott. Gyakran találkoztunk, többször hívott meg vacsorára minket mindaddig, míg le nem költözött Washingtonban élő fiához.

– *A rendszerváltás után, 1990-től lehetőség nyílt arra, hogy a kommunista hatalom által elkobzott javakat, birtokokat, a családi örökséget visszaszerezzék. Sokáig húzódtott a visszaszolgáltatás?*

– A birtokok, a földek, a kúria visszaszerzésénél sokkal fontosabb volt számomra, hogy édes-

apám nevét rehabilitáltassam. Hosszú évek pereskedése után, 2010-ben sikerült a Szoboszlay-per 57 elítéltjét felmenteni és rehabilitálni, ami azt jelentette, hogy elismerték ártatlanságukat. Sajnos, mindmáig nem derült fény arra, hogy hová temették a tíz kivégzett holttestét. Néhány évvel ezelőtt a jeltelen közös sírt próbálták megtalálni az aradi Alsótemetőben, de eredménytelenül.⁴¹

A visszaszolgáltatási ügyintézését nagyban nehezítette az a tény, hogy New Yorkban éltem. A Marosvásárhelyen élő barátnőimnek, Betegh Stefániának és Margitnak sokat köszönhetek, ők szereztek ügyvédet, és nekik adtam felhatalmazást, hogy hivatalos helyeken képviselhesse nek. A teljes Orbán birtokból csupán a kúria mögötti, közel 4 hektár

---

40 Mikes Johanna (Budapest, 1911 – Washington, 2008) gróf Mikes Ármin és Bethlen Klementina lánya, gróf széki Teleki Géza (Teleki Pál miniszterelnök fia) felesége.

41 Nem találták meg a Szoboszlay-per tíz kivégzett áldozatának közös sírját. *Szabadság*, 2018. május 9.

földet kaptuk vissza, amit nemrég eladtunk. 40 hektár legelő, 21 hektár erdő és a kúria még mindig nem került vissza a birtokunkba.

Néhány éve kétlaki életet élünk, New Yorkban és Budapesten, remélem, a járvány elmúltával többet jöhetünk majd haza. Még mindig bizakodom abban, hogy megtalálják édesapám földi maradványait, és megadhatom neki a végtisztességet.

*Ismeretlen hős, 2020
(rézlemez)*